

Medjunarodni kazneni sud, Haski tribunal i pitanje izbora sudaca

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Aktivisti apeliraju da u MKS-u proces odabira sudaca bude transparentniji nego u Haskom tribunalu

Izvjeshni broj analiticara i nevladinih organizacija uputio je apel novoformiranom Medjunarodnom kaznenom sudu (MKS) da, oslanjajuci se na iskustva Haskog tribunala, pri izboru sudaca, dopusti visi stupanj transparentnosti.

Apel je uslijedio nakon sto je Glavna skupstina Ujedinjenih naoroda okoncala postupak izbora cetnaest sudaca koji bi u sljedecih pet godina – prakticno, do zatvaranja Tribunala – trebalo da vode postupke pred haskim Medjunarodnim sudom za ratne zlocine pocinjene na tlu bivse Jugoslavije.

Glavna skupstina je 19. studenoga/novembra potvrdila izbor svih stalnih sudac Tribunala, uz jedan jedini izuzetak: umjesto sutkinje Kristine Van Den Vajngert (Christine Van den Wyngaert) iz Belgije izabran je egipatski sudac Mohamed Amin El-Abasi El Mahdi (Mohamed Amin El-Abassi El Mahdi).

Iskustvo i kvaliteta izabranih sudaca nisu sporni, ali su se i ovom prilikom mogla cuti misljenja po kojima su neka imenovanja posljedica prekomjernog lobiranja i politickog pritiska od strane nekih clanica UN-a. Stoga je uslijedilo i zalaganje za vecu transparentnost pri kandidiranju i odabiru ljudi koji ce ubuduce voditi sudjenja za ratne zlocine – a prije svega onih koji ce to ciniti u MKS-u.

Koalicija za MKS – oko koje je okupljeno vise desetina nevladinih organizacija iz razlicitih dijelova svijeta, koje su se zalagale za formiranje tog suda – predlaze izmjene u proceduri kandidiranja i odabira, kako bi se u novoformiranom sudu izbjegla “trgovina” kakva je vidjena tokom izbora za Haski sud.

“Nevladine organizacije zaista misle da postoji nesto sto je veoma lose [u haskoj izbornoj proceduri], pogotovo kada je rijec o procesu kandidiranja”, izjavila je predstavnica Koalicije Karolin Bodo (Caroline Baudot).

“[Neki] ljudi su [izabrani] bez ikakve javnosti, procedure ili strucne evaluacije. Radilo se o politickoj nagodbi i trgovanju glasovima. Ne zelimo da se ista stvar desi i MKS-u.”

Slicne se primjedbe mogu cuti od strane onih koje prate zbivanja u Tribunalu, pa i samih bivsih sudaca.

“U pitanju je jedna veoma neprijatna procedura”, tvrdi Vilijam Sabas (William Schabas), izvrsni direktor irskog Centra za ljudska prava i koautor knjige “Sudjenje Slobodanu Milosevicu”. “Drzave vode nemilosrdnu kampanju u prilog vlastitih kandidata. A one su ponekad prilicno agresivne i natjecateljski nastrojene. I tako dolazi do cijenkanja.”

Prvoj generaciji sudaca nije bila potrebna kampanja za reizbor, ali se citav proces postepeno mijenjao, da bi se na kraju pretvorio u izuzetno slozenu drustvenu i politicku igru.

Promatraci, poznavaoi prilika i pripadnici razlicitih predstavništava UN-a u Njujorku izjavili su za IWPR kako su buduci haski suci, nezavisno odakle dolaze, bili prinudjeni da barem nekoliko dana, ili cak nekoliko

tjedana, provedu u Njujorku – pojavljujući se na svečanim ruckovima i sastancima s predstavnicima matičnih i zemalja na čije se glasove računaju.

“Izborni proces je sam po sebi prilično mučan”, izjavio je bivši sudac Haskog tribunala koji je želeo ostati anonimn.

Taj sudac – koji je u konkretnoj situaciji bio re-izabran – kaže da se najveći dio pregovaranja odvijao u prostoriji zvanj “Malezijska soba”, koja je “toliko velika da u nju mogu stati stotine ljudi”.

“Predstavili su me diplomatama, a onda sam sjedio dok su moji dusebriznici trgovali, [izgovarajući recenice poput] ‘Ako budete glasali za našeg kandidata, mi ćemo podržati vašeg u Odboru za zaštitu prava djeteta’ ili nekom slicnom organu UN-a.

“Od trideset i više diplomata s kojima sam razgovarao, samo jedan mi je postavio pitanje koje se, makar posredno, ticalo moje sposobnosti ili podobnosti za posao suca međunarodnog kaznenog suda. Podobnost, u stvari, nije igrala nikakvu ulogu pri glasanju.”

Amerikanka Gabrijela Kirk Mekdonald (Gabrielle Kirk MacDonald), također bivša sutkinja, izjavila je kako mnogi suci “nemaju nikakve veze s politikom, rukovanjem i tapanjem po ramenu”, uslijed čega im nije nimalo prijatno voditi vlastitu kampanju. “Ali, danas se to radi na taj način”, kaže ona. “Svi to rade.”

Drugi pak u svemu tome ne vide nikakav problem.

I dok Haski tribunal i UN ne odgovaraju na kritike koje su na njihov račun iznijete, zamjenik ambasadora stalnog predstavnika Hondurasa pri UN-u, Marko Suaco (Marco Suazo), izjavio je za IWPR kako on osobno ne vidi “nikakav problem” u vezi s izborima, posto na funkcije u Haskom tribunalu “obično izaberemo prilično kvalificirane kandidate”.

Dejvid-Donat Katin (David Donat-Kattin), pravni savjetnik nevladine organizacije Parlamentarci za globalno djelovanje, izjavio je kako spominjana “trgovina” sama po sebi i ne mora biti problematična.

“To je samo dio pregovaračkog procesa”, kaže on. “I to je u redu sve dok daje dobre rezultate i dok se biraju najbolje suci.”

Ne postoje precizna i lako primjenljiva pravila o tome kako pojedina zemlja bira svoje kandidate. Neke zemlje imaju striktnne zahtjeve, dok kod drugih praktično ne postoje nikakvi službeni kriteriji.

Tako Suaco objašnjava kako je u njegovoj zemlji ministarstvo inozemnih poslova od ključnih pravnih institucija zatražilo predaju kandidature, da bi onda pristupilo postupku izbora.

Predstavnici Sjedinjenih Država u UN-u izjavili su za IWPR da kod njih ne postoji nikakva formalna procedura kandidiranja. “Mi ne pravimo nikakav natjecaj, ali to naravno ne znači da se ne konzultiramo. Međutim, ne postoji nikakva formalna procedura”, kaže Džudit Ozborn (Judith Osborn) iz pravnog odjeljenja ureda Stejt departmenta za odnose s UN-om.

Glasnogovornik njemačke misije pri UN-u tvrdi kako je imenovanje potencijalnih haskih sudaca u Berlinu

“kompliciran proces, koji prvenstveno zavisi od strucnosti sudaca” i u kojem sudjeluju predstavnici nekoliko ministarstava.

Predstavnici Koalicije za MKS smatraju da bi, nezavisno od procesa imenovanja na drzavnom nivou, MKS trebalo da ima bolju kampanju, pa i bolje izbore od Haskog tribunala.

Vilijam Pejs (William Pace), predsjedavajući Koalicije, smatra da pojacan javni nadzor predstavlja najbolji nacin za unapredjenje novog medjunarodnog suda. On se nada da ce njegova organizacija tokom vremena uspjeti oformiti “nesto poput izbornog odbora, kako bi u procesu imenovanja pravovremeno bila otklonjena svaka eventualna nepravilnost”.

Pokazalo se da je veb-stranica s podacima o predlozenim kandidatima, ukljucujuci kompletne biografije i transkripte razgovora s predstavnicima Koalicije, bila vrlo efikasno pomocno sredstvo u posljednjoj fazi izbora za Haski tribunal.

“Uocili smo da veliki broj kandidata ne zadovoljava kriterije, pa cak i da [neki od njih] nisu citali Rimski statut”, tvrdi Pejs, dodajuci kako nitko od tih nedovoljno kvalificiranih kandidata nije izabran.

Promatraci kazu da su neki od uocениh propusta u sistemu Haskog tribunala u medjuvremenu vec otklonjeni u Statutu MKS-a.

Na primjer, dok u haskom izbornom sistemu postoji samo “preporuka” da se izbor vrši uz postivanje odredjenih rodnih i geografskih kriterija, u MKS-u ce te odredbe biti obavezujuce. Glasaci moraju izabrati jednak broj muskih i zenskih kandidata – barem po sestoro – pri cemu konacni izbor mora biti takav da je njime obuhvaceno sto sire geografsko podrucje. Osim toga, kandidati moraju biti podjednako strucni i za kazneno i za medjunarodno pravo. Kandidature koje ne zadovoljavaju sve kriterije bit ce proglašene nevazecima.

Dalje, MKS dozvoljava duze trajanje sudackog mandata. Jedna trecina sudaca bira se na tri godine, druga na sest, a treca na devet godina.

Razlicitim trajanjem mandata trebalo bi da bude osigurana stabilnost izbornog sistema, budući da se time izbjegava ono sto se u radu Tribunala pokazalo kao veliki problem – periodicni izbor ili reizbor svih sudaca istovremeno. Ovakvim, “kruzним” sistemom omogucen je stroziji nadzor svakog kandidata.

Sucima koji su izabrani na tri godine bit ce dozvoljen samo jedan reizbor, nakon kojeg vise nece imati pravo kandidirati se. A za suce koje se bira na sest godina mogucnost reizbora ne postoji.

Dodatni razlog zbog kojeg izborna procedura MKS-a predstavlja poboljsanje one koja je propisana za haske suce lezi u tome sto MKS ipak nije sud Ujedinjenih naroda, sto znaci da postoji manji prostor za uzajamne politicke pritiske drzava-clanica.

“Upliv politike i dalje ce postojati – nece u potpunosti nestati”, upozorava Pejs, ali i dodaje kako bi, vremenom – budući da se radi o stalnom, a ne o “ad hoc” sudu – stupanj profesionalizma i principijelnosti ipak trebao rasti.

“Imat cete sve veci broj pojedinaca angaziranih u medjunarodnim sudskim organima i [sve izrazeniji] napor da se utvrdi tko je [naj]kvalificiraniji”, kaze on.

Bivša haska sutkinja Mekdonald slaze se da najbolji način za utvrđivanje stručnosti i iskustva sudaca predstavlja neposredni uvid u njihovu aktivnost u sudovima.

“Razumljivo je da će zemlje možda željeti upoznati se sa sucima, što i jeste važno”, kaže ona.

“Ali, rekla bih da je potrebno da svi oni dođu u sud i vide ih na djelu, umjesto da sa njima ostvaruju kontakt pijuci kavu ili večerajući. Način da se utvrde sućeve kvalitete jeste da se s njim upoznate u sudnici, a ne tokom predjela.”

Lauren Etter je stazistkinja IWPR-a u Hagu. U pisanju izvještaja sudjelovala je i Carla Sapsford.

Focus: Medunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/medjunarodni-kazneni-sud-haski-tribunal-i>